

Oxidy dusíku (N₂O, NO, N₂O₃, NO₂, N₂O₅)

- Směs bývá označována jako NO_x
- Jsou součástí průmyslových exhalací – spalovací procesy při vysoké teplotě (motory automobilů a elektrárny)
- Vznikají při výrobě a užívání umělých hnojiv
- Vznikají i přirozenou cestou mikrobiálním působením v půdě a vodě
- Pohlcují se sliznicemi – způsobují respirační nemoci
- Ve vzduchu přispívají ke skleníkovému efektu
- Ničí ozonovou vrstvu
- Způsobují kyselé deště
- Jsou jedovaté

N₂O – oxid dusný (rajský plyn)

- Bezbarvý plyn nasládlé chuti
- Použití dříve v medicíně jako anestetikum, šlehačkové bombičky, raketové a spalovací motory
- Vdechování způsobuje stavy veselosti nebo naopak hysterie, útlum až spánek
- Skleníkový plyn
- Vliv na ozonovou vrstvu – více jak freony
$$\text{N}_2\text{O} + \text{O}_3 \rightarrow 2 \text{NO}_2$$

NO – oxid dusnatý

- Bezbarvý plyn
- Velmi jedovatý
- Za přítomnosti vody leptající
- Použití v lékařství – uvolňuje hladké svalstvo (křeče, astma)

N₂O₃ – oxid dusitý

- v plynném skupenství je nestabilní
- jako kapalný je jedovatý (modrá kapalina, t.v. 3°C)-> rozklad na NO a NO₂
- nemá technický význam
- s vodou vytváří HNO₂

NO₂ – oxid dusičitý

- červenohnědý, prudce jedovatý plyn
- vytváří dimer N₂O₄ (bezbarvý)
- vzniká oxidací dusíku za vysoké teploty – spalovací motory
- s vodou vytváří kyselé deště
$$3 \text{NO}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightarrow 2 \text{HNO}_3 + \text{NO}$$

- kapalný se používá ve dvousložkových pohonných látkách jako oksylichovadlo (raketové motory)
 $2 \text{N}_2\text{H}_4 + \text{N}_2\text{O}_4 \rightarrow 3 \text{N}_2 + 4 \text{H}_2\text{O}$
hydrazin (diazan)

N_2O_5 – oxid dusičný

- bezbarvá krystalická látka
- je anhydridem kyseliny dusičné
- využívá se v organické chemii jako nitrační činidlo